

Ebatavalise sulestikuga linnud

Tuul Sepp

Lindude sulestiku värvus varieerub liigi piires enamikul liikidel väga vähe. Aegajalt võib siiski näha ka liigile ebatavalise sulestikuga isendeid. Sagedasti kohtab linde, kellel mõni sulg on valge või sulestikus esineb valge värvilaik, harva ka üleni valgeid linde. Viimased tekitavad elevust laiemagi publiku seas. Näiteks on meedias korduvalt imestatud Tartu valge sinikael-pardi, aga ka Reiu valgete harakate ja Saaremaa valge linavästriku üle. Kuidas sellised värvushälbed tekivad ja kuidas need lindude elu mõjutavad?

Kuigi lindude suure värvirikkuse taga seisab arvukalt mitmesuguseid pigmente, on kõige olulisemateks ja levinumateks neist pruune ja musti toone andvad melaniinid ning kollakaid ja punakaid toone andvad karotenoidid. Melaniini toodavad loomad aminohapetest ise ja seda leidub kahes vormis – eumelaniini ja feomelaniini. Eumelaniin on levinum ja annab loomadele musta või tumepruuni värvuse, näiteks rasvatihasele musta pea ja rinnatriibu ning varesele musta sulestiku. Feomelaniinid on punakaspruunid – mõelgem näiteks tavalisele pruunile kodukanale või varblasele. Enamasti leidub sulgedes korraga mõlemat pigmenti, ühte võib teisest lihtsalt märksa rohkem olla.

Karotenoididega on lugu lindude puhul keerulisem. Neid pigmente nad ise toota ei saa, sest

Tartus Emajõeel juba vähemalt viiendat aastat tegutsev valge part on ilmselt leukistlik sinikael-part (tal on tumedad silmad). Tõenäoliselt on tema esivanemate seas siiski ka mõni kodupart.

FOTO: UHU PAAL

neil puudub selleks vajalik ensüüm. Seega tuleb kõik vajalikud karotenoidid saada toidust. Karotenoidid annavad linnule punase, kollase või oranži värvuse. Neid värvusi võivad aga tekitada ka teised, vähem levinud pigmendid. Üheks karotenoidse sulevärvu klassikaliseks näiteks on flamingod, kelle roosa värvus tuleneb karotenoidide sisaldavate mereloomade söömisest. Seepärast võivad alatoitunud linnud ka valged paista. Paljud linnud saavad vajalikud karotenoidid taimsest toidust.

Melaniinsete pigmentide tootmine ja sulgedesse ladustamine on mitmetapiline ja keerukas protsess, kus vigu võib tekkida kergesti ja paljudel põhjustel. Kui loomal puudub nende pig-

mentide tootmiseks vajalik töökorraks ensüüm, ei teki tema rakkudes tumedat värvi andvat melaniini üldse. See on küllaltki harva esinev mutatsioon ja selle tulemuseks on albiinoisend, kellel puudub melaniin nii sulestikus kui ka muudes kudedes. Tema silmad on punased ja jalad samuti punased või heledad, sest neis paiknevad veresooneid paistavad välja. Samal põhjusel võib albinism välja kujuneda teistelgi loomaliikidel, sealhulgas inimesel.

Albiinodeks ongi õige nimetada vaid selliseid organisme, kes üldse melaniini toota ei saa, kuigi argikeeles kasutatakse sõna „albinootiline“ või isegi „poolalbinootiline“ palju laiemalt.

Loe edasi lk 2

Rasvatihane.
MIKE LANGMAN
RSPB-IMAGES.COM

Avatakse aasta linnu koduleht

Peagi algab rasvatihase aasta. Juba jõulude paiku avatakse aadressil www.eoy.ee/rasvatihane järgmise aasta linnu koduleht. Sealt leiab teavet rasvatihase ja ka teiste meie tihaste ning tihaseaasta ettevõtmiste kohta, juhiseid lindude tal-

viseks toitmiseks ja pesakastide meisterdamiseks ja palju muudki. Rasvatihase aastat juhivad Margus Ots, ettepanekud tegevusteks ja koostööks on teretulnud aadressil margus.ots@gmail.com või telefonil 508 2244.

Värvushälbega röövlinnud on haruldased. Viuaastal õnnestus paljudel huvilistel Tartumaal näha leukistlikku hiireviud.

FOTO: ÜLO VÄU

Tasub tähele panna, et kuigi sellised linnud ei saa toota melaniini, ei tähenda see, et nad oleksid päris valged, sest toidus leiduvaid karotenoidseid pigmente saavad nad ikkagi oma kudedesse ladustada. Seega võib ka albiinolindudel olla punane nokk või kollaseid ja punakaid sulestikutoone.

Kui lumivalgel linnul on silmad tumedad, mitte punased, siis päris albiino ta pole. Selline lind saab küll melaniini toota, kuid viga esineb mehhanismides, mille abil pigmenti sulgedesse ladustatakse. Selliseid linde oleks korrektne nimetada leukistlikeks. Ka leukistlikud linnud võivad päris valge sulestikuga olla, kui neil karotenoidsete pigmentide ladustamine sulgedesse liigiomane pole, nagu näiteks varblased või kajakad. Leukism võib olla ka osaline, ning see ongi kõige tüü-

Selle talvikese üksikud valged suled asenduvad sulgimisel ilmselt tavalistega ja tegemist ei ole leukismiga.

pilisem looduses ette tulev värvushälve. Sellisel juhul on muidu tavalise väljanägemisega linnul sulestikus valge laik; näiteks sinikael-partidel esineb mõnikord valge ebasümmeetriline „põll“. Valge sulg võib kasvada ka asendussulena näiteks kiskjale kaotatud sule asemel. Regulaarsel sulgimisel asendub see uuesti tavapärase sulega ja sellisel juhul ei ole tegemist leukismiga.

Peale albinismi ja leukismi võib esineda veel muidki värvushälbeid. Näiteks võib ühel või teisel füsioloogilisel põhjusel välja kujuneda üht tüüpi melaniini puudus, mille tulemuseks on siis kas ainult mustade või ainult punakaspruunide toonide kadumine sulestikust. Võimalik on ka mutatsioon, mille tagajärjel ladustatakse melaniiniseid pigmente sulgedesse tavapärasest väiksemas koguses ja tulemuseks on kahvatum, kuid siiski liigiomaste muustritega lind. Kui tumedaid pigmente toodetakse aga ülemäärases koguses, on kogu linnu sulestik või selle melaniinsed osad tavapärasest tumedamad. Sellist nähtust nimetatakse melanismiks ja see on lindudel tunduvalt haruldasem kui leukism. Ebatavalise värvuse füsioloogilist põhjust on ainuüksi vaatlusega keeruline määrata, sest eri mutatsioonid võivad anda tulemuseks sarnase väljanägemisega linnu, sama mutatsioon võib aga eri liikidel välja näha väga erinev.

Mõnel liigil tundub värvushälbeid sagedamini esinevat kui teistel, näiteks varestel, musträstastel, kajakatel, punarindadel ja partidel. Kuna värvitootmine on enamasti geneetilise kontrolli all, on võimalik, et värvushälbeid tuleb sagedamini ette lindudel, kelle puhul ebatavaline välimus isendi ellujäämis- ja sigimissansse liiga palju ei vähenda. Et melaniin annab sulgedele ka suurema vastupidavuse, on albiinootilised ja leukistlikud linnud liigikaaslastega võrrel-

des veidi kehvemas seisus. Samuti pole valge enamasti kuigi hea varjevärvus. Sulestiku värvus on oluline ka sigimispartneri valikul, mistõttu teistsugused linnud võivad paariliseta jääda.

Mõne liigi puhul tundub, et ebatavaline sulestik ei mõjuta elukvaliteeti kuigi palju. Sellised on näiteks valged või tavapärasest heledama sulestikuga sinikael-pardid. Üheks põhjuseks on ilmselt asjaolu, et sinikael-pardid ei ole kuigi nõudlikud oma sigimispartnerite valikul. Teadaolevalt võivad nad ristuda koguni ligi 70 linnuliigiga, sealhulgas peaaegu kõikide partide ja isegi mõnede hanedega. Värvivariatsioonid ongi sinikael-partide hulgas üsna tavalised. Ühelt poolt tuleneb see ilmselt mutatsiooniga partide võrdväärsest sigimisedukusest, teiselt poolt aga vabalt elavate lindude ristumisest mitmesugust tooni kodupartidega (need on aretatud samuti sinikael-partidest), mis on ka väga tavaline. Kodupartide laskmist „vabasse loodusesse“ ei saa siiski kuidagi heaks kiita, sest nad võivad levitada haigusi, mida seal muidu pole.

Omapärase ebaühtlase värvushälbega kii-vitaja, kellel osa sulestikust on päris melaniiniga, kuid osa tavapärasest kahvatum.

FOTOD: UKU PRAH

Lindude kõige tüüpilisem värvushälve on osaline leukism, mille korral pigmendita või tavapärasest heledam on vaid osa sulestikust. Fotol on värvushälbega hakk.

Lindude süsteem on pidevas uuenemises

Margus Ots, linnuharulduste komisjoni esimees

Sel aastal tehtud muudatused lindude süsteemis muutsid lindude teaduslike nimetusi ja järjestust ka Eesti linnuliikide nimestikus. Näiteks sugukonda metsislased ehk püülased enam pole ja kõik meie kanalised on nüüd sugukonnas faasanlased ehk kanalased; tutkas ja plütt tõsteti rüdidega samasse perekonda *Calidris*. Varem ühte perekonnanime *Parus* kandnud tihased jaotati viide perekonda: *Parus*, *Cyanistes*, *Poecile*, *Periparus* ja *Lophophanes*. Muutus ka paljude sugukondade ja liikide süsteemaatiline järjekord.

See tekitas elavat vastukaja ja küsiti, miks üldse on vaja harjumuspäraseid nimestikke muuta. Vastus on lihtne. Eeskätt tänu tänapäevastele molekulaarbioloogilistele uurimismetoditele lisandub pidevalt uusi teadmisi linnuliikide ja -rühmade suguluse kohta ning seetõttu ongi pidevas muutumises ka lindude süsteem. Üle maailma kasutatakse mitut süsteemi, mis erinevad üksteisest suuremal või vähemal määral (vt loendit). Teadlased on uue info tõlgendamisel ja kasutamisel tihipeale eri meelt, sest mitte alati ei leia uued avastused hiljem kinnitust. Näiteks Eesti linnunimestikus on olenevalt kasutatavast süsteemist 381-389 liiki.

Eesti linnuliikide nimestikku peab Eesti Ornitoloogiaühingu juures tegutsev linnuharulduste komisjon (HK), mis juhindub Euroopa Harulduskomisjonide Liidu taksonoomiakomisjoni (AERC TAC) ettepanekutest. Viimane on üritanud ühtlustada kogu Lääne-Palearktises kohatud linnuliikide nimestikku ja seda kasutavad näiteks ka meie naabermaad Soome (BirdLife Suomi) ja Läti (Läti Ornitoloogiaühing). Kahjuks on AERC TAC ajale jalgu jäämas, sest mitmed teistes süsteemides juba mõnda aega aktsepteeritud muudatused pole veel kasutusel. Samas ei kiirusta HK mõnda teist süsteemi kasutama, sest ideaalset varianti ei ole. Näiteks BirdLife International teatas alles hiljuti, et nende liiginimestik on nüüd kasutusel Euroopa Liidu dokumentides. Samas ei ole ka nemad mitme muudatusega veel kaasa läinud ja sellele nimestikule üleminek oleks vähemalt ajutiselt samm tagasi. Paljud meiegi linnuvaatlejad kasutavad oma maailma liiginimekirjade koostamisel IOC nimestikku, mis püüab teiste enim kasutatavate nimestike põhjal ühtset süsteemi luua. Samuti on IOC soovitatud ingliskeel-

sed nimetused muutumas standardiks. Nende veebilehelt leiab ka eri süsteemide võrdlustabeli, kust saab aimu, millised muudatused võivad liiginimestikesse edaspidi tulla.

Milliseid muudatusi on siis Eesti linnuliikide nimestikus lähiaastatel oodata? Näiteks meie pardid, roo-, põõsa-, lehe- ja ohakalinnud ning tsiitsitajad (perekonnad *Anas*, *Acrocephalus*, *Sylvia*, *Phylloscopus*, *Carduelis*, *Emberiza*) on mitmes süsteemis juba mitmeks perekonnaks jaotatud, konnakotkad, tutt-tiir, naerukajakas jt liigid teise perekonda tõstetud, praegu meie liiginimestikus põosalindlaste hulka kuuluvad roo-, ritsik- ja lehelinnud koguni oma sugukonnad saanud, rabahani liikideks *A. fabalis* ja *A. serrirostris* jaotatud, vares hallvareseks ja mustvareseks jagatud jne. Liiginimetuste muutumise kõrval uueneb ka linnurühmade järjestus nimestikus. Näiteks praegu haukaliste järel paiknevad pistrikulised on mitmes süsteemis neist õige kaugel ja tunnistatud lähemaks sugulaseks hoopis papagoidele. Ka värvuliste sugukonnad on eri süsteemides vägagi erinevas järjekorras.

Linnuvaatleja ei pruugi enamikku muudatusi süstemaatikas märgatagi. Need võivad silma jääda linnumäärajat vahetades, kus liigid ei paikne enam samas kohas kus vanas raamatus. Näiteks Lars Svenssoni jt „Linnumääraja“ uues väljaandes on suur osa ülal kirjeldatud muudatusi juba sisse viidud.

Höbehaigur on kümne aasta jooksul korduvalt oma perekonnanime vahetanud. Algselt oli ta perekonnas *Egretta*, seejärel *Casmerodius*, praegu Eesti nimestikus taas *Egretta*, kuid enamikus süsteemides juba hoopis hallhaigruga ühes perekonnas *Ardea*.

FOTO: ROGER ERIKSON

Maailmas enim kasutatavad lindude süsteemid

- The Clements Checklist of the Birds of the World, www.birds.cornell.edu/clements-checklist
- The Howard & Moore Complete Checklist of the Birds of the World, www.avespress.com/books/complete-checklist-edition-4
- Handbook of the Birds of the World (HBW) / BirdLife International, www.hbw.com; www.birdlife.org/datazone/info/taxonomy
- The TiF checklist, <http://jboyd.net/Taxo/List.html>
- Association of European Records and Rarities Committees (AERC TAC), www.aerc.eu/tac.html
- IOC World Bird List, www.worldbirdnames.org

Internetist, linnuvaatluste andmebaasidest vm lindude kohta infot otsides tasub aga proovida nii vana kui ka uut ladinakeelset liiginimetust.

Eri süsteeme võrreldes on segadus suur. Teadmiste lisandudes jääb erinevusi loodetavasti järjest vähemaks. Praegu saame aga nentida, et elame huvitava ajal: kõik on kiires muutumises ja põnev on sellest osa saada. Kehtiva Eesti lindude nimestiku ja maailma linnuliikide ametlikud eestikeelsed nimetused leiab alati EOÜ kodulehelt www.eoy.ee.

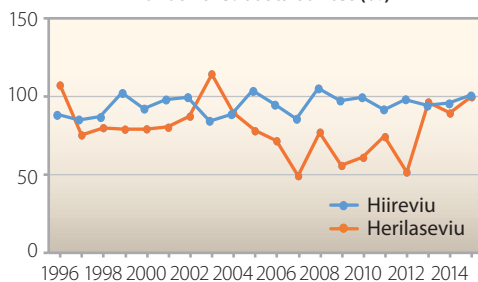
Kuidas läheb meie viudel?

Ülo Väli

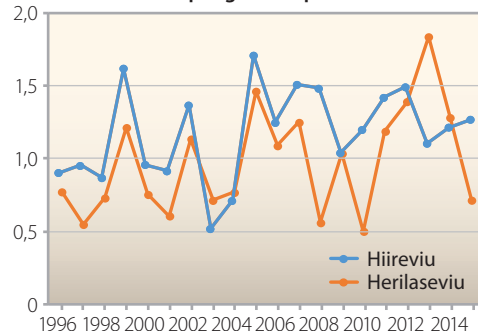
Röövlinnuseirel on Eestis pikad traditsioonid. Seda koordineerib Eesti Ornitoloogiaühingu röövlinnutöörühm. Igal aastal jälgitakse, milline on meie kullide-kakkude arvukus, aga ka seda, kui edukalt kulgeb nende pesitsemine. Tänavu seirati röövlindude viieteistkümnel üle Eesti asuval vaatlusalal ning teiste liikide kõrval saadi ülevaade ka meie aasta lindude olukorrast. Viude talvisest arvukusest ilmus kokkuvõtte selle aasta esimeses Tiirutajas. Nüüd tutvustan lühidalt nende liikide pesitsusaegse seire tulemusi.

Herilaseviu käekäik tegi veel mõni aasta tagasi meile muret, sest selle kulli arvukus Eestis käesoleva sajandi esimesel dekaadil järjest vähenes. Samas polnud selles midagi üllatavat, sest samaugune kahanemine on iseloomustanud ka näiteks Soome asurkonda. Viimaste aastate seireandmed lubavad aga rõõmustada: paistab, et vähemalt meil on see liik vahepealsete aastate mõnast üle saanud. Taastumise põhjusi rasub ilmselt otsida järelkasvu rohkusest. Herilaseviul lennuvõimetus keskmiselt üks poeg territoriaalse paari kohta, kuid eelmisel neljal aastal oli sigimisedukus pikaajalisest keskmisest suurem ning küllap aitas see asurkonnal täieneda. Ilmselt on ka talvitustingimused Aafrikas soodsad olnud. Noortele lindudele, kes teisel eluaastal pesitsusaladele veel ei naase, on Aafrika suvised olud otsustava tähtsusega.

Arvukus 2015. aasta suhtes (%)

Keskmine poegade arv paari kohta

Viuaasta pesakaamerast tuttav herilaseviu paar sättis küll pesa korda, kuid munema millegipärast ei asunud.

Foto: EOÜ PESAKAAMERAA

Tänavuse aasta pesitsustulemus (0,7 poega paari kohta) oli aga herilaseviul viletsam kui pikaajaline keskmine. Kehv pesitsusedukus sai ilmselt alguse hilisest rändest. Paljud linnud jõudsid meile alles mai lõpus ning lükasid pesitsemise tavapärasest hilisemaks. Enamasti hakkavad herilaseviud hauduma pärast teise muna munemist ja poegadel erilist vahet suuruses ei ole. Hilise alustamise korral pole neil aga aega oodata, vaid haudumist alustatakse kohe pärast esimese muna munemist. See omakorda tähendab esimesena kooruva poja edu teise ees. Tänavu võiski herilaseviude pesades sageli näha väga erineva suurusega poegi ja tihti pidi tõdema noorema hukkumist: kui

Hiireviu ja herilaseviu suhteline arvukus 2015. a suhtes (%) ja keskmine poegade arv paari kohta.

Herilaseviudel oli tänavu kehv aasta. Enamasti kasvas pesas üles vaid üks poeg, kui sedagi.

Foto: Ülo Väli

süüa on vähe, jätkub seda eeskätt suuremale pojale. Möödunud suvi oli üsna jahe ning see jättis kindlasti oma jälje ka peamiselt kiletiivaliste vastsetest toituva „herilasekulli“ toidulauale. Ehkki putukate puudumist kompenseeritakse konnade ja värvulistega, ei pruugi asendustoidust poegadele piisata. Toidupuudus sunnib vanalinde pikkadele toiduretkedele; pojad on sel ajal pesas omapäi ning ohustatud kiskjate poolt. Tänavu jäi silma suurte pesapogede kadumine pesast enne lennuvõimustumist: ilmselt langesid üsna paljud herilaseviuhakatised nugiste ohvriks.

Meie kõige tavalisema röövlinnu hiireviu arvukus on viimastel aastakümnetel püsinud stabiilne ja lõppevigi aasta ei toonud sellesse muutust. Tänavu oli hiireviu pesakondades kõige sagedamini kaks poega. Kui arvesse võtta ka need linnud, kelle pesitsus nurjus või kes ei alustanudki pesitsust, lennuvõimetus keskmiselt 1,3 poega hiireviupaari kohta, mida on vaid pisut rohkem pikaajalisest keskmisest (1,1). Kui sajandivahetusel oli hiireviu sigimisedukuse kõikumine aastati suur ja üsna hästi ennustatav kolmeaastaste uruhiiretsükli järgi, siis viimastel aastatel on kõikumise amplituud vähenenud ja sigimisedukus püsinud keskmisel tasemel. Teatud tsüklilist korrapära võib selle liigi sigimisedukuse muutustes siiski endiselt näha, kuid selles, kas vahepealne liigaasta oli juhuslik või ongi hiiretsükkel taas nelja-aastaseks muutumas, saame loodetavasti selgust lähiaastatel röövlindude ja nende saakloomade seire abil.

Hiiretsükliid ja röövlinnud

Asko Lõhmus

Paljude pisinäriiliste arvukus muutub aastati regulaarselt, s.t teatud arvu aastate tagant kordub arvukuse kõrg- ja madalseis. Seda nimetataksegi hiiretsüklikuks. Näiteks peaaegu kõigi Eestis elavate pisiimetajate arvukusmuutused on kusagil nende levila piires tsüklilised. See nähtus on üldiselt selgem põhja pool. Samuti muutub tsükli pikkus, näiteks Skandinaavias viielt aastalt põhjas kolme aastani lõunas. Lõuna-Skandinaavias muutuvad tsükliid ka nõrgemaks (maksimumide ja miinimumide vahe on väiksem) ning korrapäratumaks, kuni kaovad sootuks Rootsi lõunaosas. Kesk-Rootsi, Lõuna-Soome ja Eesti kuuluvad n-õ üleminekuvööndisse tsükliliste ja mittetsükliliste populatsioonide vahel. Meie hiiretsükli pikkus on 3-4 aastat ja kõikumise ulatus väiksem kui põhja pool. Ühtlasi on teada, et tsükliid esinevad pigem suurtel ühtsetel maastikel (nt tundra), mosaiikmaastikul on need vähem märgatavad või puuduvad. Samuti võib tsüklilisus piirkonniti episoodiliselt tekkida või

kaduda.

Hiiretsükliite põhjuste kohta on mitu teooriat. Kõige enam levinud ja kinnitust leidnud teooria järgi põhjustavad näriiliste arvukuse tsüklilisust neist toituvad röövloomad. See teooria seletab ühtlasi, miks on näriiliste tsükliid mosaiikses maastikus nõrgemad või puuduvad üldse. Põhjus arvatakse olevat selles, et mosaiikmaastikul on röövloomadel saakloomade valik mitmekesisem ja mõju ühe saakliigi arvukuse muutustele väiksem. Samuti vastab see teooria küsimusele, miks on näriiliste tsükliid sageli samas rütmis suurtel aladel: ühtlustajateks on väga liikuvad röövloomad, eeskätt röövlinnud. Näiteks kakud võivad liikuda lühikeses ajaga isegi tuhatkond kilomeetrit. Nad liiguvad alati sinna, kus on parasjagu kõige rohkem saaki, vähendavad seal saakloomade arvukuse ümbruskonna

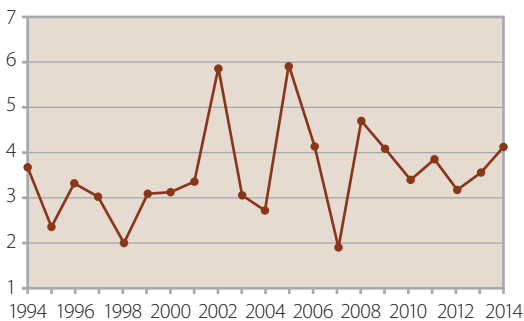

FOTO: MEELIS KALEV

keskmisele tasemele ja samal ajal saavad kosuda madalseisus piirkonnad. Lisaks seletab see teooria ka ära, miks on kanaliste arvukuse tsükkel näriiliste omaga seotud, olles sellest ühe aasta võrra maas. Nimelt on kanalised paljude näriilistest toituvate röövloomade alternatiivseks saakloomaks.

Aastatel, mil näriiliste arvukus väheneb, tarvitaavad need röövloomad toiduks rohkem kanaliisi ja viivad nende arvukuse alla just aasta võrra pisinäriiliste omast hiljem.

Eesti uruhiirlastest toituvate röövlinnuliikide sigivusedukus muutub enamasti 3-4-aastase vahega korduvate kõrgseisude rütmis, mis järgib samas rütmis kõikuvat uruhiirlaste arvukust. Väike-konnakotkal ja Kagu-Eesti hiireviudel on see muster väga selge ning üldjoontes kehtib see ka meie kolme tavalisema kakulise kohta (kõrvukräts, kodukakk ja händkakk). Rütm ei ole kogu Eestis ühtaoline. Näiteks on leitud, et hiireviu head sigimisaastad ajastuvad läänesaartel teisiti kui mandril. Hiiretsükliite täpset piirkondlikku eripära kajastav kaart ootab Eestis aga alles koostamist.

Kõrvukräts on üks enim pisinäriilistele spetsialiseerunud linnuliike Eestis. Jooniselt on näha, et tema asustustihedus (pesitusterritooriume 100 km² kohta) järgib hästi kolmeaastast tsükliit. NB! Vaata ka viude pesitusedukuse joonist kõrvallehel.

Joonis: 2014. A. RÖÖVLINNUSEIRE ARVUANNE.

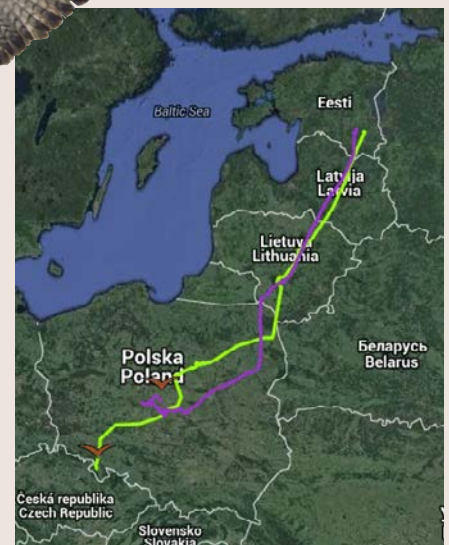
Hiireviud on teel talvituskohta

Viuaastal on olnud võimalik jälgida kahe satelliitsaatjaga hiireviu käike ja tegemisi. Viu Villu sai saatja selga juba eelmise aasta septembris Põlvamaal. Sügisrännet alustas ta toona 5. oktoobril ning liikus rahulikult läbi Läti, Leedu, Poola ja Tšehhimaa. Talvituskohta Saksamaa kaguosas Müncheni lähedal jõudis ta alles 11. detsembril. Kokku läbis ta 67 päevaga 1750 km. Villu kevadränne kulges palju kiiremini. Ta asus teele 8. märtsil ja jõudis Eestisse kuueteistkümnepäevaga. Sel aastal asus Villu sügisrännele pisut hiljem, 11. oktoobril. Tema teekond on kulgenud peaaegu sama rada kui eelmisel aastal ja lehe trükkimine ajaks tegi ta pikemat peatust Poola lääneosas.

Hiireviu Kordian on samuti pärit Põlvamaalt, kuid ta koorus alles tänava kevadel. Oma esimesele sügisrännele asus ta 5. oktoobril ning oli järgmisel päeval juba Leedus. Kuigi ta ei randa koos Villuga, on nende teekond siiski väga sarnane ja Kordiangi tegi pikema peatuse just Poola lääneosas. Kuhu meie viud sel aastal talvitama jäävad, seda saame ilmselt näha lähema kuu jooksul. Nende teekonda saad jälgida veebilehel <http://birdmap.5dvision.ee>. Saatjaga hiireviude ja ka herilaseviu rändest saab lähemalt lugeda ajakirja Eesti Loodus detsembrinumbrist.

Hiireviu.

Hiireviude Villu ja Kordiangi teekond 3. detsembri seisuga.

KAART: [HTTP://BIRDMAP.5DVISION.EE/](http://birdmap.5dvision.ee/)

FOTO: ARNE ABER/LOODUSEMEES.EE

Herilaseviu. **Remo Savisaar**.
Hiireviu portree. **Ingmar Muusikus**.

Parim noorte foto kategoorias „Käituv loom”. Fotol on emane muustrastas. **Lisandra Kuik**.

Eesti Looduse fotovõistlus 2015

27. novembril kuulutati Tartus välja Eesti Looduse 2015. a fotovõistluse võitjad ja jagati auhindu. Võistlusele saadeti 1064 pilti 199 autorilt. Pilte hindasid Toomas Kukk, Ott Luuk, Indrek Rohtmets, Urmas Tartes ning Peeter Veromann. Linnufotodel sel korral väga hästi ei läinud, kuid mõni auhind siiski tuli. Siin on väike valik võistlusele esitatud linnupiltide. Võistluse tulemusi ja parimaid fotosid vaata veebilehelt www.eestiloodus.ee.

Näopesu.
Fotol on isane muustrastas. **Karl Jakob Toplaan**.

Maskeerumismeister.
Fotol on habekakk.
Erik Mandre.

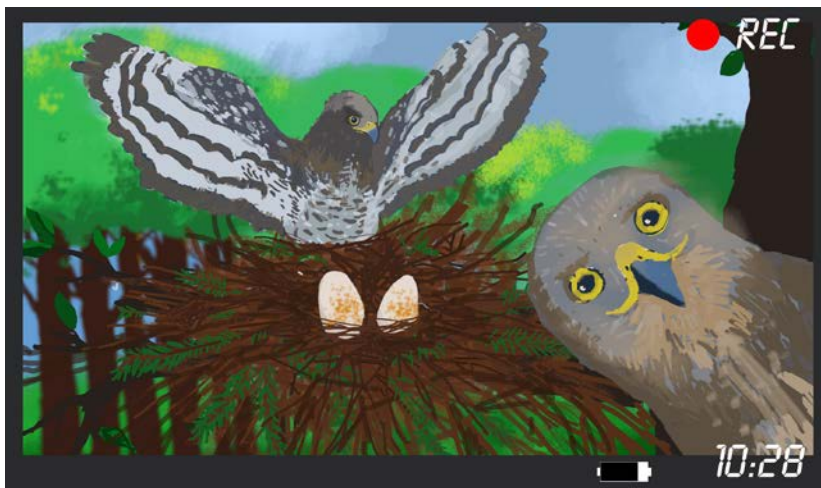
Urvalind sooja päikese all.
Jaak Sarv.

Parim foto kategoorias „Rasta lind”.
Fotol on hiireviu. **Remo Savisaar**.

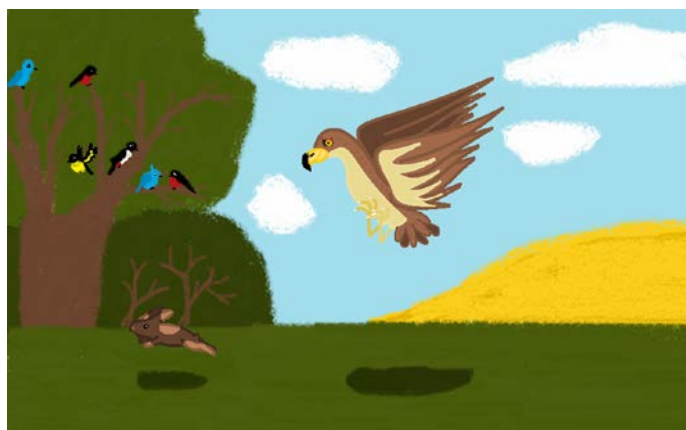

II koht 14-18-aastaste vanuserühmas. **Karoliine Laaneoja.**

I koht kuni 10-aastaste vanuserühmas. **Loore Ait.**

II koht
11-13-aastaste
vanuserühmas.
Stefani Freitok.

Äramärgitud töö
täiskasvanute
kategorias.
**Kristina
Aleksejeva.**

EENeti arvutijoonistuste võistlus

Eesti Hariduse ja Teaduse Andmesidevõrk EENet korraldas juba 14. korda suure arvutijoonistuste võistluse, kus sel aastal oli üheks kaheksast teemast „Kuulsad hiireviud“. Võistlusel osales ligi 5700 tööd, neist viuteemalisi peaaegu 500. Korraldajatelegi üllatusena noppisid just viud koguni üle kolmandiku kõigist žüüri tunnustustest. Vaata lähemalt <http://joonistaja.eenet.ee/konkurss>.

Äramärgitud töö täiskasvanute kategorias. **Gerli Carol Koppel.**

I koht 11-13-aastaste vanuserühmas. **Mirjam Mäekivi.**

Ühe naerukajaka rännakud

Riho Kinks

Eelmises Tiirutajas ilmus pikem jutt lindude värvimärgistest. Selle järelkajana tuli välja huvitav lugu ühest Eestis märgistatud naerukajakast. Linnu röntgastid Peep Veedla juhendatud noorte ornitoloogiaringi suvelaagris Ülo Väli ja Aleksei Käär 14. juunil 1991. a Tartumaal Lahepera järve kajakakoloonias pesapojana. Ta sai jalga tavapärase metallist rõnga. Esimene teade linnu kohta tuli 1995. a veebruaris Hollandist Amsterdamist, kus vaatlejal õnnestus rõnga number binokliga välja luge-

Ülo Väli meenutab

Meil toimus Alatskivil Tallinna loodsmaja laager, kus oli kohal ka ornitoloogiaring. Alekseiga sõitsime ühel päeval ratastega Peipsi äärde, vaatasime mitmel pool linde ja jõudsimme Lahepera järveni. Mäletan, et noore röövlinnuhuvilisenä olin väga elevil roo-lookulli poolt äsja muratud laugu leidmise üle. Mustviired ja väikekajakad oli teine tore eksootika seni peamiselt Lääne- ja Põhja-Eestis ringi liikunud Tallinna poisile. Järve servas oli naerukajaka koloonia, kus pojad olid juba koorunud ja ukerdasid pesade lähedal veetaimede vahel. Sumasime seal vööni vees ja rõngastasime päris hea hulga poegi. Lõpuks hakkas meil kiire tagasi tee peale, kui üks autojuht peatus ja hakkas uurima meie teeserva visatud rattaid. Õnneks ta neid siiski pihta ei pannud ja jõudsimme õnnelikult laagrisse tagasi.

Kuulus kajakas Amsterdamis.

FOTO: RÜUD ALTENBURG

da. Sama aasta märtsis püüti aga lind Poolas Gdański linnast pisut põhja pool kinni ja talle pandi lisaks Eesti rõngale jalga ka Poola metallrõngas. Põhjuseks võis olla see, et Eesti alumiiniumrõngastel kippusid kirjad pealt ära kuluma. Pärast seda nähti lindu taas sageli Amsterdamis, alati veebruaris või märtsis.

2006. aasta märtsis märgati Hollandis, et kajakal on Eesti rõngas vahepeal mingil põhjusel jalast hoopis kadunud ja alles jäänud vaid Poola oma. Viis päeva hiljem püüdis Hollandi kajakaurija Frank Majoor linnu kinni ja pani talle paremasse jalga valge plastrõnga kirjaga LKW. Kuna plastrõngas on binokli või isegi palja silmaga hõlpsasti loetav, tuli tema kohta nüüd igal aastal teateid veelgi rohkem. Juunis 2006 nähti teda ühes Tartumaa pesitsuskoloonias, 2007 veebruaris-märtsis jälle Amsterdamis ning aprilli alguses Tartu kesklinnas. Samad vaatlustulemused on kordunud igal aastal: veebruaris-märtsis Amsterdamis, aprillis Tartus. Veel on seda kajakat vaadeldud Inglismaal Bristolis (jaanuar 2009), Prantsusmaa põhjarannikul Calais' lähistel (august 2010) ja Riias (märts 2010). Frank Majoor oletab, et kajakas käis igal aastal tegelikult Inglismaal talvitamas ja lendas läbi Prantsusmaa, Hollandi ja Poola tagasi Eestisse pesit-

Eestis märgistatud naerukajakas, kel jalas hoopis Poola ja Hollandi rõngas. Foto on tehtud 2012. aastal Tartus. Pärast seda pole temast teateid tulnud.

FOTO: ARNOLD KRISTJUHAN

sema. Matsalu rõngastuskeskuse andmetel vaadeldi seda kajakat viimati 11. aprillil 2012. a Tartus. Siis oli ta peagi juba 21-aastaseks saamas. Pole võimatu, et teda võib praegugi kusagil kohata. Kuulsat kajakat Tartus pildistanud ja tema käekäiku jälginud Arnold Kristjuhan ütleb: „Ta ei ole lihtsalt kajakas. Ta on Legend.“

Kuulsa naerukajaka taasleiukohad.

KAART: FRANK MAJOOOR

Leiti Eesti vanim randtiir

Sel sügisel sai Keskkonnaagentuuri koosseisu kuuluv Matsalu rõngastuskeskus teate, et Taanis on kinni püütud Eestis märgistatud randtiir. Linnu vanus oli püügihetkel 28 aastat ja 1 kuu ning ta on teadaolevalt vanim Eestis märgistatud randtiir. See lind rõngastati 21. juunil 1987. aastal Mati Martinsoni poolt Mullutu Suurlahel Saaremaal ning püüti ja vabastati 30. juulil

2015 Põhja-Jüütimaal Taani läänerannikul. Eesti randtiirude senine vanuse rekord pärines 2005. aastast, kui kassikaku pesast saadud rüppetombust leiti 26-aastase randtiiru jäänused. Teadaolevalt vanim Euroopa randtiir oli leidmise hetkel 30-aastane, maailma vanima randtiiru tiitel kuulub praegu aga Põhja-Ameerikast avastatud 34-aastasele linnule.

Eesti randtiirude kaugeimad leiud pärinevad Namiibiast ja Lõuna-Aafrika Vabariigist. Meie linnud võivad talvitada aga veelgi kaugemal, Antarktika vetes.

FOTO: MERILIS METSAPÄÄ

Harksabad kinnitavad Eestis kanda

Riho Kinks

Käesoleva aasta 9. mail vaadeldi Valgamaal Sooblase küla lähistel puna-harksaba. Juunis ja juulis käisid seda Eestis üsna haruldast liiki vaatamas paljud linnuvaatlejad. Linnust tehtud fotosid uurides tekkis peagi kahtlus, et linde võib tegelikult olla kaks ja võib-olla tegutseb seal isegi paar. 21. juulil õnnestuski näha kahte lindu ning 25. juulil leidis linnuvaatleja Tarmo Teppe ka puna-harksaba pesa, kus oli vähemalt üks juba suur poeg. Pesa asus Mustjõe luha servas väikeses männitukas. Et linnu pesitsemist mitte segada, ei käidud hiljem pesa juures ning seetõttu pole teada, kuidas pesitsemine õnnestus ja mitu poega seal täpselt oli. Viimast korda nähti puna-harksaba selles kandis 16. augustil. See oli puna-harksaba esimene tõestatud pesitsus Eestis.

Valgamaa pesaleid oli küll üllatus, kuid siiski kaua oodatud sündmus. Meile lähematest aladest pesitseb puna-harksabasid Lätis kuni viis paari ja kiiresti on arvukus suurenenud Rootsis. Seal pesitseb neid juba 2600 paari, sh

Gotlandil viisteist ja Ölandil viis paari. Ka Eestis on puna-harksaba vaatlused sagenenud, eriti Saaremaal.

Arvestades olukorda meie naabermaades on puna-harksaba pesaleiust üllatavamgi see, et Eestist pole juba ammu leitud ühtki must-harksaba pesa. Lätis hinnatakse selle liigi arvukuseks 20-40 ja Soomes 10-25 paari. Ka Eestis on selle liigi vaatluste arv sel sajandil hüppeliselt kasvanud. Aastas nähakse kümneid linde, nende seas ka suviseid paare, kuid viimane pesaleid on teada alles 1992. aastast Pärnumaalt.

Sel aastal kohtus fotograaf Ingmar Muusikus must-harksabaga juhuslikult 19. mail Järvamaal Koigi vallas, kui üks lind istus ootamatult pildistamiseks üles seatud varje ette männile. Kahe tunni jooksul ilmus lind kaks korda ka murtud männioksaga, nagu plaaniks pesa ehitada. Viis päeva hiljem pildistas ja filmis samas kohas must-harksaba fotograaf Tarmo Mikussaar. Linnu välimuse järgi oli kindel, et tegemist on teise linnuga. Samas piirkonnas nähti met-

Valgamaal pesitsenud puna-harksaba.
Foto: UKU PAAL

sas must-harksaba veel ka 6. juunil. Võimaliku pesa otsingud aga tulemust ei andnud.

Mõlemad harksabaliigid armastavad pesitseda põldude ja metsatukkadega vahelduval kultuurmaastikul, sageli asulate lähedal, must-harksaba isegi linnades. Eestis on neile sobivaid elupaiku küllaga, seega tasub silmad lahti hoida ja oma vaatlustulemustest teada anda.

Harksabadest saab lähemalt lugeda Eesti Looduse oktoobrinumbrit, kus Uku Paal on põhjalikult kokku võtnud senised teadmised mõlema liigi kohta.

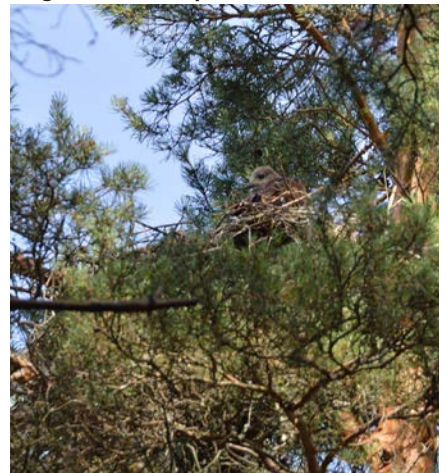
Järvamaal nähtud must-harksaba vedas kuhugi oksa, kuid tema pesa ei leitud.

FOTO: INGMAR MUUSIKUS

Puna-harksaba poeg Valgamaalt leitud pesas.

FOTO: TARMO TEPPE

Linnuabi Facebookist

Linnuvaatlejal tekib sageli küsimus, kes võiks abiks olla nähtud linnu määramisel. Kui vähegi võimalik, tuleks tundmatust linnust alati pilt teha, olgu või kaugelt, telefoniga, läbi akna vm. Head linnutundjad suudavad sageli ka „täpikese“ või „udukogu“ järgi liiki määrata. Kui linnust on tehtud foto, siis on üks võimalus küsida abi Eesti Ornitoloogiaühingu Facebooki grupist. Sellega liitumine võtab tavaliselt aega mõne minuti või tunni ja vastus pildi- või muule küsimusele tuleb minutite või

isegi sekunditega. Grupis on juba üle 2200 liikme, seal hulgas ka väga häid linnutundjaid. EOÜ Facebooki-grupp ei ole muidugi ainult määramisabiks loodud. Seal jagatakse ka ilusaid linnupilte, põnevamaid vaatlustulemusi ja uudiseid ning infot lindudega seotud sündmuste jm kohta. Ametlikumad teated EOÜ tegevuse kohta saab Facebookist meie nõ kodulehelt.

See lind määrati Facebookis kiiresti kaelustuviks.

FOTO: JUTA JAANIMÄGI

Must-toonekure talgud Karulas

9.-11. oktoobril toimusid Karula rahvusparkis must-toonekure toitumislade puhastamise talgud. Osales viiskümmend vabatahtlikku Eestist ja välismaalt. Vösa, prahist ja vanadest kopratammidest puhastati ligi kaks kilomeetrit Saera oja. Talgute sissejuhatajaks rääkis Urmas Sellis must-toonekure elust ja muredest. Laupäeval mürisid kella kuueni õhtul saed ja võsalõikajad ning raksusid kirved ja kiinid. Õhtul sai nautida suitsusauna ja osaleda mälumängus. Pühapäeval lõpetas talgud matk Karula maastikele.

Talgud korraldasid Eesti Ornitoloogiaühing ja Kotkaklubi Urmas Abeli eestvedamisel. Täname Riigimetsa

Väsinud, kuid õnnelikud talgulised.

FOTOD: URMAS SELLIS/EOÜ, LIIS KEERBERG, IGOR TSESHIDOV

Majandmise Keskust, Eestimaa Looduse Fondi, Urmas Sellist ning kõiki teisi abilisi ja toetajaid. Talgute korraldamiseks koguti annetusi EOÜ ja Tartu loodumaja ühise heategevusliku mälumängusarjaga jm-ga. Suur tänu kõigile annetajatele. Talgute kroonikat ja pilte saab vaadata EOÜ kodulehelt www.eoy.ee/node/872.

Talgute „peasüüdlane“ Urmas Abel.

Talgulised tööhoos. Matk Tiia Trolla juhtimisel.

Vösa tuli lõpuks välja kaunis oja.

EuroBirdwatch 2015

3.-4. oktoobril toimunud rahvusvahelistel linnuvaatluspäevadel EuroBirdwatch 2015 osales 41 riiki Euroopast ja Kesk-Aasiast. Eesti linnusõpradelt laekus Eesti Ornitoloogiaühingusse üle saja vaatlusnimekirja, mille koostamisel osales ligi nelisada linnusõpra. Kümnes paigas oli võimalik osaleda juhendajaga linnuvaatlusel. Nädalavahetuse jooksul pandi kirja üle 220 000 linnu 153 liigist. Varasemate

aastatega võrreldes on see tulemus tagasihoidlik. Kõige enam loendati valgepõsk-laglesid (üle 65 000), hanesid (32 500), metsvinte (16 000), kiivitajaid (12 000) ja põhjavinte (7300). Kõige sagedamini vaadeldud liigid olid rasvatihane, hallvares, pasknäär, harakas, ronk ja musträstas.

Pärnumaal Laos toimunud linnuvaatlusel pakkusid enim põnevust 29 hiireviud ja 21 raudkulli, üle 1400 kaelustuvi, 25 musträhni, 73 roohabekat ja üks koldvint. Kabli linnujaamas oli kõige huvitavam 2400 sookiuru ränne ja kaks hilist metskiuru, Läänemaal Pöösaspea vaatluspunktis 770 kauri,

merirüdi, randkiur ja lõunatirk. Hiiu maal nähti seitset väikepütti ja 52 hõbehaigrut, Saaremaal 3000 lauku. Virumaal loendati üle 20 000 valgepõsk-lagle, Tartumaal Mehikoormas nägid vaatlejad 16 merikotkast, plüüd ja plütti. Põnevamad vaatlused olid veel rukkirääk, punakael-lagle, lepalind, lapi tsiitsitaja, hübriidlagle, leukistlik suur-laukhani ja valgete tiibadega koduvarblane, üllatavalt palju nähti kukkurtihaseid ja roohabekaid.

Kõige pikema liiginimekirja said seekord klubi Estbirding liikmed (21 vaatlejat), kes nägid kahe päeva jooksul Läänemaal 113 liiki linde, mis on vaatluspäevade rekord. Andrus Jair ja Kaido Nei nägid Eesti lääneosas 89 liiki ning Ingrid ja Imre Aus Harju- ja Raplamaal 88 liiki.

Eesti Ornitoloogiaühing tänab kõiki vaatlejaid, linnuvaatluse korraldajaid ja juhendajaid ning Kristjan Adojaani ja OÜ-d 5D Vision. Vaatluspäevade tulemusi vaata EOÜ veebilehelt www.eoy.ee/node/871.

Linnuvaatlus Mehikoormas.

FOTO: ARIK AIDER/
LOODUSEMEES.EE

Osale

■ Oktoobris algas Tartus **EOÜ heategevusliku loodusteemalise mälu-mängusarja** uus hooaeg, mis jätkub uuel aastal. Mängud toimuvad Kõrgema Sõjakooli hubases kadetikasiinos (Riia 12, sissepääs Võru tänava poolsest küljest) algusega kell 18. Esimesel mängul osales 24 võistkonda ligi saja osavõtjaga. Tallinna linnuklubi eestvedamisel toimub heategevuslik mälu-mäng ka Tallinnas loomaia loodusmajas. Kõiki mängu juhivad endiselt Urmas Abel. Osavõtutasu on täiskasvanud mängijale kaks eurot ja alla 16-aastastele üks euro; alla 10-aastastele on osavõtt tasuta. Kogutud raha kasutatakse järgmisel aastal linnukaitsetalgute korraldamiseks. Vaata lähemalt www.eoy.ee/malumang.

■ 28. detsembril algusega kell 18 on Tartus Baeri maja saalis (Veski 4) traditsiooniline **EOÜ aastalõpu koosviibimine**. Marko Mägi räägib, kuidas on Tartus õnnestunud hakkide ja vareste peletamise eksperiment ja mida arvavad sellest linnud. Õhtu jätkub vaba

Eesti võistkond Leedu linnurallil

16.-18. oktoobril toimus Leedus linnuvaatlemise võistlus Curonian Lagoon 2015. See on suurim nn linnuralli Baltimaades: osales 27 võistkonda 120 osavõtjaga. Võistlus kestis 12 tundi, mille jooksul tuli üles leida võimalikult palju linnuliike. Esikohta jagasid 109 liigiga Leedu ja Soome, teist kohta 104 liigiga Läti ja Eesti võistkond. Eesti võistkonnana Estbirding liikmed Uku Paal ja Peeter Raudsepp on erinevate võistkondadega võitnud sel aastal nii Eesti kui ka Läti linnuralli.

Võistkond Estbirding (vasakult): Uku Paal, Aire Orula, Raul Viik, Peeter Raudsepp, Andris Klepers. FOTO: UKU PAAL

olenguga. Oodatud on EOÜ liikmed ja head sõbrad. Lisateave telefonil 742 2195.

■ 16. ja 17. jaanuar on **talvise veelinnuloenduse** kesksed päevad. Juba viiekümnendat korda toimuval loendusel jälgitakse meil talvitavate veelindude käekäiku. Osalemiseks tuleb enda valitud jäävabal rannikulõigul või jõel-järvel kokku lugeda kõik kohatud veelinnud. Vaata www.eoy.ee, „Osale“. Lisateave telefonil 507 9713.

■ 29.-31. jaanuaril toimub seitsmendat korda **talvine aialinnuvaatlus TALV 2015**. Osalemine on imelihtne: enda valitud päeval tuleb koduaias või lindude toitmiskohas täpselt tund aega linde vaadelda ning kirja panna

Nuputa

Eelmise Tiirutaja nuputamispildil oli suurnokk-vint ehk suurnokk (*Coccothraustes coccothraustes*). Talle otsa vaadates on selge, miks ta sellise nime on saanud. Oma erakordselt võimsa nokaga purustab ta kirsikive, lõuna pool isegi oliivikive, et sealt seemet kätte saada. Tema ladinakeelne nimi tähendabki seemnepurustajat. Eestis pesitseb 20 000 – 40 000 paari suurnokk-vinte, mõned neist jäävad siia ka talvitama. Õige vastuse eest saab auhinna Riin Viigipuu. Siinsele küsimusele ootame vastust 31. jaanuarini aadressil riho.kinks@eoy.ee. Õigesti vastanute vahel loositakse välja raamat „Linnuvaatleja ABC“.

Põldvarblased.

FOTO: TONIS NURK

iga liigi suurim korraga nähtud lindude arv. Vaata lähemalt www.eoy.ee/talv. Lisateave telefonil 5800 2869.

Õnnitlused

Eesti Ornitoloogiaühing õnnitleb juubeli puhul ja tänab toetuse eest:

Virve Ahas	85
Lembit Tihkan	85
Viljard Tuisk	80
Kaja Kasemaa	70
Kadri Alliksaar	65
Tõnis Nurk	65
Lembit Pajula	60
Külli Kalamees-Pani	55
Jelena Tropina	55
Monika Kreilis	50
Veljo Volke	50
Arved Bauer	50

FOTO: ANDRIS ABEL

Linnuhvilised soovivad

Maakillud meres. Eesti väikesaared. Tiit Leito. Varrak, 2015. 344 lk.

Hiidlane Tiit Leito on ornitoloog, looduskaitseja ja fotograaf, kel on meresaartega kogu elu olnud tihe side. Eesti kahest tuhandest saarest on ta raamatusse valinud üle saja. Need on maakillud, mille pindala pole üldjuhul suurem kui paarsada hektarit ning kus inimesed aasta ringi ei ela. Raamatu koostamiseks kulunud kahe aasta jooksul on autor ise peaaegu kõiki neid ka külastanud. Raamatu esimeses osas on põhjalik ülevaade väikesaartest, nende tekkest, arengust, elupaikadest, elustikust ja loodushoiust. Siit saab muu hulgas teada, mis on laid, rahu, pihl, määk jt. Üldosas on ka pikem kokkuvõte Eesti väikesaarte linnustiku eripäradest ja ökoloogiast ning selle

uurimisest ja ajaloost. Et kõige paremini on uuritud väikesaarte linde, on nii raamatu tekstides kui ka fotodel suurem tähelepanu just lindudel. Saared on raamatus rühmitatud piirkondade kaupa, lisatud on kaardid. Iga saare kohta on esitatud põhifaktid, nagu pindala, kõrgus jm, sh linnuliikide ja pesitsevate paaride arv. Saare lühidale üldiseloomustusele on lisatud teave selle olulisemate elustikurühmade, mõnel juhul ka kultuuri jm kohta. Linnustiku osa koostamiseks on Tiit Leito uurinud nii vanemaid kui ka kõige uuemaid inventuuri- ja seireandmeid. Eraldi on välja toodud arvukamad ja huvitavamad liigid koos arvukushinnanguga ning olulisemad linnustiku muutused ja mõjutegurid. Enamiku raamatu mahust moodustavad kaunid fotod. Kuigi raamatust leiab vaid väikese osa Eesti saartest, on see linnuhvilisele siiski väga hea ülevaade väikesaarte linnustikust ja selle eripäradest.

Eestimaa linnud. 2016. a seinakalender. Kirjastus Grenader ja Eesti Ornitoloogiaühing, 2015.

Juba traditsiooniks kujunenud Eesti Ornitoloogiaühingu linnukalendrist saab peale tavapärase pühade ja tähtpäevade teada ka linnuvaatluspäevade jm lindudega seotud sündmuste toimumisajad ning tavalisemate linnuliikide keskmised saabumisaajad. Kalendri fotode autor on seekord üks Eesti tuntumaid linnuvaatlejaid Uku Paal. Liike tutvustavad tekstid on kirjutatud Margus Ots. Kalendrit saab osta raamatupoodidest ja soodushinnaga EOÜ kontorist. Vaata lähemalt EOÜ kodulehelt www.eoy.ee.

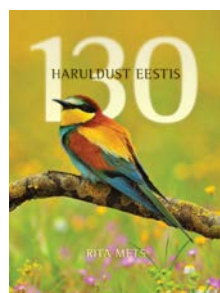
Eesti Loodus.

Eesti Looduse novembrinumbris ilmus Riho Marja jt pikem kirjutis põldtsiitsitajast, tema käekäigust ja uutest uuringutest Eestis. Ülo Väli jt on samas põhjalikult analüüsinud GPS-saatjaga viude elupaigakasutust ning pesadest leitud toidujäänuseid. Veel tutvustab Karl Ander Adami selles numbris porri ja põialpoissi. Ajakirja detsembrinumbris kirjutavad Ülo Väli jt sellest, mida oleme teada saanud satelliitsaatjaga herilaseviu ja kahe hiireviu rändest ning mida näitavad viude kohta rõngastusandmed. Karl Ander Adami tutvustab samas puukoristajat.

Eesti Jahimees.

Ajakirja Eesti Jahimees aasta viimasest numbrist saab lugeda Juhani Püttsepa pikemat intervjuud Eesti Linnuharulduste komisjoni esimehe ja ühtlasi EOÜ nõukogu esimehe Margus Otsaga. Teemaks on lindude vaatlemine ja linnuharulduste määramine ning see, kuidas looduses liikuva ja loodust jälgiva inimesed peaksid käituma, kui kohtavad mõnd tundmatut lindu.

130 haruldust Eestis. Rita Mets. Ajakirjade Kirjastus, 2015. 268 lk.

Raamatus on tutvustatud 130 Eestis rohkem või vähem haruldast looma-, seene- ja taimeliiki, nende hulgas 35 linnuliiki. Kaanelegi on ilmselt eksootilise välimuse pärast valitud mesilasenäpp. Raamatu tutvustuses öeldakse, et autori valik põhineb sisetundel, ja seda on ka näha. Lindude hulgas on nii üliharuldane rebassidrik, keda raamatu lugeja oma elu jooksul ilmselt ei kohta, kui ka näiteks tutkas, heletilder ja jäähind. Iga liigi juures võtavad vähemalt lehekülje jagu

ruumi üks-kaks enamasti hea kvaliteediga fotot. Kirjeldav tekst annab tavapärase ülevaate liigi tunnustest, levikust ja ökoloogiast. Eesti kohta piirdub aga info sageli vaid paari lausega liigi esma-kohtamisest või on lihtsalt nenditud, et liik on Eestis haruldane. Raamatu pealkirja arvestades võiks isegi öelda, et see pole mitte pettumus, vaid pettus. Kahjuks on see vähenegi info sageli vana või eksitav. Näiteks heletildri arvukushinnang on 2005. aastast, must-toonekure oma aga lausa 1960. aastatest; on märgitud, et Kanada lagle pesitsust pole Eestis kindlaks tehtud, kivirullijaid pesitseb vaid mõni üksik paar jne. Huvitav on küll teada, milliseid liike Eestis on nähtud, kuid nende kohta võiks infot otsida pigem internetist.

Detsembri lõpuni saavad Eesti Ornitoloogiaühingu liikmed tellida soodushinnaga ajakirju Eesti Loodus, Horisont ja Eesti Mets. (Üli)õpilastele, õpetajatele ja pensionäridele on ka lisasoodustus. Tellimuse saab hõlpsasti vormistada veebilehel www.loodusajakiri.ee või telefonil 610 4105.

Eesti Ornitoloogiaühing
Veski 4, Tartu 51005
Telefon: 742 2195
E-post: eoy@eoy.ee

Tiirutaja toimetaja: Riho Kinks
Telefon: 508 6690
E-post: riho.kinks@eoy.ee
Tiirutaja ilmub neli korda aastas

Lehe väljaandmist on peale märgitud autorite toetanud www.rspb-images.com, www.loodusemees.ee ja Keskkonnainvesteeringute Keskus
Küljendus: Eesti Loodusfoto

ISSN: 1736-6844

